

WYROK Z DNIA 26 WRZEŚNIA 2008 R.

III KK 98/08

Pozbawienie oskarżonego pomocy tłumacza stanowi rażące naruszenie normy gwarancyjnej sformułowanej w art. 204 § 1 k.p.k. pkt 2, a zarazem ograniczenie prawa do obrony art. 6 k.p.k., gdyż nie miał możliwości zrozumienia mów końcowych przed udzieleniem mu ostatniego słowa, a tym samym możliwości ustosunkowania się do głosów stron, ponadto nie został on w sposób prawidłowy pouczony o przysługujących mu środkach zaskarżenia.

*Przewodniczący: sędzia SN H Gordon-Krakowska
(sprawozdawca).*

Sędziowie SN: M. Gierszon, Z. Stefaniak.

Prokurator Prokuratury Krajowej: Z. Siejbik.

Sąd Najwyższy w sprawie Jamala A., skazanego z art. 280 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 26 września 2008 r., kasacji, wniesionej przez obrońcę od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 9 lipca 2007 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 30 października 2006 r.,

u ch y li ł zaskarżony wyrok i sprawę p r z e k a z a ł Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania (...).

UZASADNIENIE

Jamal A. został oskarżony o to, że:

1) w dniu 29 października 2001 r. w Pradze, na terenie Republiki Czeskiej, w kantorze wymiany walut grożąc przy użyciu broni palnej użyciem przemocy na osobie Mohomeda A. zabrał mu w celu przywłaszczenia 600 tysięcy koron czeskich o łącznej wartości 64 340 zł na szkodę wymienionego, tj. o przestępstwo z art. 280 § 1 k.k.

2) w dniu 29 października 2001 r. w Pradze, na terenie Republiki Czeskiej, używając przemocy poprzez popychanie rękoma osoby Mohomeda N. oraz grożąc mu przedmiotem przypominającym broń palną zabrał wymienionemu w celu przywłaszczenia 350 tysięcy koron czeskich o łącznej wartości 38 115 zł na jego szkodę, tj. o przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 11 maja 2005 r., Sąd Rejonowy w N. uznał oskarżonego za winnego zarzucanych mu w akcie oskarżenia czynów, z tym że uzupełnił zarzut w punkcie pierwszym dodając wyraz „atrapy”, co do użycia broni palnej przez oskarżonego i wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10 zł, przy czym wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 4 lat próby, zobowiązał on ponadto oskarżonego do naprawienia szkody na rzecz obu pokrzywdzonych.

Wyrok ten został zaskarżony apelacjami: Prokuratora Rejonowego w N. na niekorzyść oskarżonego oraz własnoręczną apelacją oskarżonego.

Wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2005 r., Sąd Okręgowy w O. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 30 października 2006 r., uznał oskarżonego za winnego zarzucanych mu czynów i wymierzył mu karę łączną 4 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, przyjmując jedną

stawkę dzienną w wysokości 10 zł oraz orzekł obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacjami obrońca oskarżonego oraz sam oskarżony. Apelacja oskarżonego nie została jednakże, na mocy zarządzenia Prezesa Sądu Rejonowego w N. z dnia 28 marca 2007 r. przyjęta do rozpoznania, wobec wniesienia środka odwoławczego po terminie.

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2007 r., Sąd Okręgowy w O. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca skazanego zarzucając mu rażące naruszenia prawa procesowego mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

– art. 433 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. w zw. z art. 204 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na utrzymaniu w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i niedostrzeżeniu i nierozpoznaniu z urzędu uchybienia, jakiego dopuścił się ten Sąd polegającego na zaniechaniu wezwania na ogłoszenie wyroku tłumacza w celu przetłumaczenia skazanemu nieznającemu prawniczego języka polskiego sentencji orzeczenia, ustnych motywów rozstrzygnięcia oraz pouczenia o środkach i terminach zaskarżenia, pomimo dostrzeżenia konieczności korzystania przez skazanego z pomocy tłumacza w trakcie wszystkich rozpraw, co stanowiło poważne naruszenie prawa oskarżonego do obrony

– art. 78 § 1 k.p.k. i art. 6 k.p.k., polegające na pozbawieniu skazanego prawa do korzystania z pomocy obrońcy z urzędu, poprzez nierozpoznanie wniosku skazanego o wyznaczenie obrońcy przed skierowaniem akt sprawy do Sądu Rejonowego w N. w celu podjęcia decyzji co do apelacji złożonej przez skazanego i niewyznaczenie obrońcy po negatywnej dla skazanego decyzji Sądu pierwszej instancji o odrzuceniu apelacji oraz pomimo wyznaczenia posiedzenia w przedmiocie rozpoznania zażalenia, a

przez to poważne naruszenie prawa do obrony skazanego, nieznającego prawniczego języka polskiego.

W konkluzji kasacji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w N. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna, a wywiedzione w niej zarzuty zasługują na uwzględnienie. Oskarżony Jamal A., chociaż posiada polskie obywatelstwo i zamieszkuje w Polsce od 20 lat, jest z pochodzenia Syryjczykiem i jego językiem ojczystym jest język arabski. Oskarżony posługuje się językiem polskim w stopniu umożliwiającym komunikację, chociaż nie tak dobrze, aby samemu sporządzać pisma procesowe, co czyni w jego imieniu notarialnie upoważniony teść, czy też składać istotne wyjaśnienia, kiedy to posługuje się językiem arabskim. Nie zna także polskiego języka prawniczego (na którego specyficzny charakter i odrębności wskazuje np. B. Wróblewski: *Język prawny i prawniczy*, Kraków 1948 s. 136 – 184). Sąd Rejonowy w N. już na pierwszej rozprawie odbytej w dniu 13 kwietnia 2005 r. dostrzegł konieczność udziału w postępowaniu biegłego tłumacza języka arabskiego, czemu dał wyraz w postanowieniu o jego powołaniu. Przy ogłaszaniu pierwszego wyroku w sprawie obecny był biegły tłumacz języka arabskiego, przez co należy uznać, że oskarżonemu znana była treść samego orzeczenia oraz pouczenia o przysługujących środkach zaskarżenia, co poskutkowało zaskarżeniem wyroku własnoręczną apelacją przez oskarżonego. Biegły tłumacz języka arabskiego był następnie obecny w trakcie rozprawy przed Sądem Okręgowym w O. w dniu 31 sierpnia 2005 r., który w części uwzględnił apelację i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w N. do ponownego rozpoznania.

W trakcie ponownego rozpoznawania sprawy, w rozprawach nadal uczestniczył biegły tłumacz języka arabskiego, który jednak opuścił salę

rozpraw w czasie mowy końcowej prokuratora, nie był także obecny w trakcie publikacji wyroku. Pozbawienie oskarżonego pomocy tłumacza w powyższych okolicznościach stanowiło rażące naruszenie normy gwarancyjnej sformułowanej w art. 6 k.p.k. art. 204 § 1 pkt 2 k.p.k., a zarazem ograniczenie prawa do obrony, gdyż nie miał możliwości zrozumienia mów końcowych przed udzieleniem mu ostatniego słowa, a tym samym możliwości ustosunkowania się do głosów stron, ponadto nie został w sposób prawidłowy pouczony o przysługujących mu środkach zaskarżenia.

Wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 30 października 2006 r. został następnie zaskarżony apelacją przez obrońcę oskarżonego, który jednakże nie zapoznał z jej treścią oskarżonego ani nie przedstawił mu dowodu jej wniesienia. Obrońca następnie poinformował Sąd i skazanego zawiadomieniem z dnia 26 stycznia 2007 r. o wypowiedzeniu pełnomocnictwa. Od powyższego wyroku apelację osobistą wywiódł także Jamal A., załączając do niej wnioski o ustanowienie obrońcy z urzędu.

Sąd Okręgowy w O. na rozprawie w dniu 22 marca 2007 r., prowadzonej bez udziału tłumacza, który został zwolniony z obowiązku stawienia, postanowił o przesłaniu akt do Sądu Rejonowego w N., celem podjęcia decyzji procesowych co do apelacji oskarżonego, zaś Prezes tego sądu zarządzeniem z dnia 28 marca 2007 r. odmówił przyjęcia tego środka odwoławczego, wobec wniesienia go po terminie. Zażalenie wniesione na powyższe postanowienie nie zostało uwzględnione, nie został także rozpoznany wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji, mimo stanowiska Sądu Okręgowego wyrażonego w uzasadnieniu postanowienia i dwukrotnych ponagleń Sądu Okręgowego. Ponownie nie rozpoznano wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu, który został wyznaczony dopiero zarządzeniem Przewodniczącego Sądu Okręgowego w O. z dnia 6 czerwca 2007 r. Powyższy sposób procedowania w rażący sposób naruszył przepisy art. 78 § 1 k.p.k. w zw. art. 6 k.p.k. i uniemożliwił korzystanie przez

oskarżonego z pomocy obrońcy z urzędu w postępowaniu dotyczącym przywrócenia terminu do wniesienia apelacji. Wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 30 października 2006 r. został przesłany do tłumaczenia na język arabski dopiero w dniu 16 sierpnia 2007 r.

Sąd Okręgowy w O., akceptując wbrew normie z art. 440 k.p.k. powyższe uchybienia procesowe rozpoznawał sprawę Jamala A. w dalszym ciągu, ogłaszając następnie wyrok na rozprawie w dniu 9 lipca 2007 r. bez udziału biegłego tłumacza języka arabskiego, który nie stawiał się pomimo prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy.

Zarówno na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji, jak i w trakcie postępowania odwoławczego Sądy dopuściły się rażących naruszeń wskazanych powyżej przepisów prawa procesowego. Oskarżony nie znający języka polskiego w stopniu umożliwiającym korzystanie z przysługujących mu na gruncie Kodeksu postępowania karnego uprawnień procesowych – tak jak w tej sprawie – powinien mieć zapewnioną pomoc biegłego tłumacza oraz otrzymywać odpisy wyroków w języku ojczystym, co z kolei pozwoliłoby mu na wnoszenie własnoręcznych środków odwoławczych w przepisanych terminach. W powyższej sprawie Sąd *ad quem* zignorował naruszenia przysługującego oskarżonemu prawa do obrony dokonane przez Sąd *meriti*, przyzwalając na ich kontynuowanie także na etapie postępowania międzyinstancyjnego, kiedy to oskarżony pozbawiony był – z naruszeniem art. 78 § 1 k.p.k. – pomocy obrońcy z urzędu na skutek nierozpoznania kolejnych wniosków o jego wyznaczenie.

Mając na uwadze powyższe argumenty Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

Rozpoznając ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy w O. w drodze stosownych zarządzeń spowoduje aby sprawa Jamala A. została rozpoznana zgodnie z całokształtem norm o charakterze gwarancyjnym ustanowionych w Kodeksie postępowania karnego.

